

ЈАВНО-ПРИВАТНО ПАРТНЕРСТВО У ФУНКЦИЈИ ПРЕВАЗИЛАЖЕЊА ФИНАНСИЈСКИХ ОГРАНИЧЕЊА И КРИЗЕ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS IN FUNCTION OF OVERCOMING FINANCIAL LIMITATIONS AND CRISIS IN THE REPUBLIC OF SRPSKA

Мг. Sci Тијана Унковић
Порска управа Републике Српске
tijanaunkovic@yahoo.com

Проф. Др Љубиша Владушић
Економски факултет, Пале

Резиме: Јавно приватно партнерство често се поминје као нови модел обезбјеђења јавне инфра-структуре и услуга. У циљу подизања квалитета јавних услуга, потребно је унаприједити јавну инфраструктуру. Као последица тежње за повећањем квалитета јавних услуга повећава се и степен сложености реализације инфраструктурних пројеката. Јавно-приватно партнерство је модел дугорочног партнерског односа између јавног и приватног сектора који може укључивати финансирање, пројектовање, градњу, управљање и одржавање инфраструктуре и пружање услуга од стране приватног сектора, које традиционално пружа јавни сектор. Основна идеја јавно-приватног партнерства је да повеже идеју расподеле ризика између јавног и приватног сектора са повећаном ефикасношћу реализације пројеката, коју треба да обезбједи приватни сектор. Комбинација ресурса и финансијских средстава јавних и приватних партнера показала се успјешном у земљама у Европи. И на просторима Републике Српске препознаје се као кључни елемент за превазилажење кризе. На просторима републике Српске, последњих година се развија модел изградње или реконструкције инфраструктурних и друштвених пројеката кроз сарадњу јавног и приватног сектора. У случају буџетских ограничења, овај модел се користи за ангажовање приватних ресурса у изградњи и обављању јавних услуга. Циљ овог рада је да укаже да концепт ЈПП пружа могућност јавном сектору да реализује пројекте који иначе не би били реализовани у краћем временском периоду због недостатка

капитала и финансијских ограничења, или њихова набавка могла бити реализована уз велика временска помјерања у Републици Српској.

Кључне ријечи: јавни сектор, приватни сектор, јавно-приватно партнерство, финансијски сектор, кризе, шансе

Abstract: Public-private partnership has often been mentioned as a new model of providing public infrastructure and services. In order to raise the public services' quality, it is necessary to improve the public infrastructure. As the consequence of aspiration to increase the public services' quality, the complexity level of the infrastructural projects' implementation is also being risen. Public-private partnership is a model of the long-term partnership between the public and private sector which may include the financing, projecting, construction, control and maintenance of infrastructure and the services' offering by the private sector, being traditionally offered by the public sector. The basic idea of the public-private partnership is to link the idea of the risk allocation between the public and private sector with the increased efficiency of the projects' implementation which should be provided by the private sector. The combination of resources and financial means of public and private partners has been shown as successful in the countries in Europe. It is also recognized in the Republic of Srpska as the key element to overcome the crisis, by creating the additional value and increasing the efficiency of running a business. Along the Republic of Srpska, the model of construction or

reconstruction of the infrastructural and social projects through cooperation between the public and private sector has been developed for the last years. In case of budgetary limit, this model is used to engage the private resources in construction of and public services' rendering. The aim of this paper is to indicate that the Public-private partnership concept offers possibilities to the public sector to implement the projects which would not otherwise be realized within a short period of time due to lack of capital and financial limits or their procurement might be realized with a long time deviations in the Republic of Srpska.

Keywords: public sector, private sector, public-private partnership, financial means, crisis, opportunities

1. УВОД

Јавно-приватно партнерство помиње се као нови модел обезбјеђивања јавне инфраструктуре и услуга иако оно датира још из старих времена. Први пут се појављује у Римском царству, када су многи јавни објекти (луке, јавна купатила, пијаци) изграђени додјелом концесије приватном партнеру. Оно се поново јавља у 16. и 17. вијеку, а нарочито у 19. Вијеку кроз јавне радове и пружање комуналних услуга. Јавна предузећа су привредни субјекти (коорпорације), у државном власништву или под државном контролом, који пружају индустријска и комерцијална добра и услуге широкој јавности. Она могу бити у државном власништву или под државном контролом. Власник предузећа може бити држава или приватни власник ако има све или већину (преко 50%) акција или неког другог облика трајног капитала (Стиглиц 2004, 128). Јавна предузећа у Републици Српској немају довољно расположивих средстава за финансирање економски потребних инвестиционих пројеката за развој инфраструктуре. Приватни партнер остварује свој интерес кроз остварени принос на уложена средства, а јавни сектор кроз квалитет пружених услуга корисницима услуга. Модел ЈПП је нови начин за рјешавање проблема недостатака финансијских средстава и квалитетног развоја на простору Републике Српске.

2. ЈАВНО-ПРИВАТНО ПАРТНЕРСТВО

Под јавно-приватним партнерством подразумијева се укупност активности и међусобних односа између ова два сегмента економског система којим се остварује мобилизација ресурса у остваривању заједничких интереса, са циљем припреме

стратегије развоја одређеног подручја (Bailey 1994, 8).

Почетак деведесетих година 20. вијека означава значајан напредак у примјени јавно-приватног партнерства у Европи, првенствено у земљама Европске уније. Али оно никад није представљало релевантно подручје теоријске анализе. Тек на прелазу два миленија проф. Л.Ј. Монтенвиеро са Универзитета у Шефилду у Енглеској објављује прву публикацију на тему јавно-приватног партнерства. На нивоу Европске уније постоје посебна правила која уређују јавно-приватно партнерство. Европска комисија је 2003. године објавила Смјернице за успјешна јавно-приватна партнерства, а 2004. године Зелену књигу о јавно-приватним партнерствима. При објашњењу појма јавно-приватног партнерства потребно је правити разлику између оваквог уговорног односа у испоруци јавне услуге и приватизације (Osborne 2000.). Приватизација представља једнократно и неповратно уступање права пружања јавне услуге приватном сектору, а јавно приватно-партнерство заснива се на сарадњи субјеката јавног и приватног сектора чиме се заједнички осмишљава јавна услуга и начин њене испоруке. Јавно-приватно партнерство представља уговорени однос између јавног сектора и приватних инвеститора у изградњи јавних објеката и испоруци јавних услуга које је до тада традиционално испоручивао јавни сектор (Bettignies et al. 2004, 2). Кључни елемент је партнерство два сектора у пружању јавних услуга уз подјелу ризика, одговорности и користи уз очекивање, да ће се, за уложени новац пореских обвезника, остварити већа вриједност и већи квалитет од вриједности која се постиже традиционалном организацијом пружања јавних услуга. Јавни и приватни сектор раде заједно на имплементацији пројекта који захтијевају значајна капитална средства, односно значајна улагања. Инфраструктурни пројекти су у области друмског, ваздушног и жељезничког саобраћаја, те пројекти у области здравства, комуналне дјелатности иновационо и информационе инфраструктуре и друге пројекте који су од интереса за Републику Српску и јединице локалне самоуправе.

Настојање да се прикажу опште карактеристике модела ЈПП није једноставно из више разлога (Јуричић 2008, 454):

- са историјског аспекта та сарадња постоји већ годинама, али мотиви и интереси за удруживањем нису увијек у току времена били једнаки, па се данашњи појам ЈПП значајно разликује од оних из историје,

- са политичког аспекта, због тога што су политички ставови представника власти били различити према приватним иницијативама уопштено, а посебно према иницијативи удруживања,
- са техничко-технолошког аспекта односи два сектора мијењали су се зависно од сложености медија посредством кога је испоручивана јавна услуга и
- са финансијског аспекта однос је дефинисала доступност различитих облика извора финансирања трошкова изградње јавних грађевина.

Удруживањем јавног и приватног сектора кроз модел ЈПП, интерес јавног сектора је пренесен на приватни сектор.

Развој модела ЈПП-а је нови начин рјешавања проблема мања расположивих буџетских средстава и успостављања бржег раста и развоја на подручју Републике Српске. Изградња путева, хидроелектрана, болница, школа, депонија само су неке области у којима би могао да буде примјенљив концепт ЈПП. Улагање у обновљиве изворе енергије, као што су мини хидроелектране и инфраструктурни пројекти само су неки од модела у којима би могло да заживи партнерство јавног и приватног сектора у РС.

3. ПРИМЈЕНА МОДЕЛА ЈПП У РЕПУБЛИЦИ СРПскоЈ

Да би имали јаснију слику у реализацији пројеката јавно-приватног партнерства приказаћемо ходограм активности у реализацији пројекта јавно-приватног партнерства

Реализација пројекта путем модела ЈПП у Републици Српској, тј. поступак од подношења приједлога до одобравања пројекта обухвата једанаест корака (Вуковић 2014, 146):

1. Достављање студије или предстудије изводљивости са прописаним Обрасцем од стране овлашћеног лица јавног партнера Министарству финансија и ресорно надлежном министарству;
2. Мишљење ресорног министарства на студију или предстудију економске оправданости као и мишљење о усклађености приједлога пројекта са секторским развојним плановима и стратегијама, односно прописима;

3. Оцјена оправданости предложеног модела као и оцјена оправданости пројекта извршена од стране Министарства финансија, као и усклађеност приједлога пројекта са буџетским пројекцијама и плановима, те фискалним ризицима и прописаним ограничењима;
4. Министарство финансија сачињава Информацију, којом упознаје Владу Републике Српске о приједлогу пројекта. Влада Републике Српске доноси Закључак којим се даје сагласност на Приједлог пројекта.
5. Јавни партнер доноси Рјешење о покретању поступка које садржи елементе прописане Уредбом Владе РС.
6. Јавни партнер објављује Јавни позив у Службеном Гласнику РС, на веб страници Владе РС, новинама са међународним оптицајем.
7. Поступак избора приватног партнера врши се методом компететивног дијалога кроз четири фазе: квалификација, достављање иницијалне понуде, преговори са квалификованим понуђачима, достављање коначне понуде.
8. Комисија за избор приватног партнера формирана Рјешењем о избору Комисије коју доноси овлашћени јавни партнер даје препоруку о избору приватног партнера.
9. Јавни партнер доноси Рјешење о избору приватног партнера или Рјешење о поништавању поступка избора и обавјештава све квалификоване понуђаче.
10. Јавни партнер подноси нацрт Уговора на сагласност Влади РС, односно Министарству финансија са прибављеним мишљењем ресорног министарства и Првобранилаштва Републике Српске.
11. У случају допуна или измјена склопљених Уговора о јавно-приватном партнерству јавни партнер дужан је Влади РС, односно Министарству финансија, да достави на оцјену, односно одобрење, приједлог измјена и допуна склопљеног уговора.

4. SWOT АНАЛИЗА ПРИМЈЕНЕ МОДЕЛА ЈПП-А У РЕПУБЛИЦИ СРПскоЈ

SWOT анализа, представља добар начин кроз упоредни приказ основних предности, слабости, шанси и пријетњи да се сагледају изгледи или препреке за примјену модела ЈПП-а у Републици Српској, Ова анализа омогућава уочавање свих круцијалних позитивних и негативних фактора који би могли утицати на остварење циљева, преглед онога што би могло

послужити за подстицање примјене модела ЈПП-а, као и онога што би могло довести до застоја и проблема, било усред интерних слабости или екстерних ограничења.

Табела 4.1. SWOT анализа примјене модела ЈПП-а у Републици Српској

ШАНСЕ	ПРИЈЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - Све већа потреба за изградњом нове јавне инфраструктуре и улагања у добра у општој употреби - Обезбјеђење квалитетних услуга од општег интереса у условима недовољних буџетских средстава - Пораст тражње за приватним изворима финансирања пројекта ЈПП-а - Владе у два ентитета настоје удовољити инфраструктурним захтијевима везаним за оквир Југоисточне Европе - Интеграција у европску и глобалну економију намеће правце брзог инвестирања како би се досегли међународни стандарди квалитета и сигурности 	<ul style="list-style-type: none"> - Сложена структура и документација - Временски захтјевна структура ЈПП - Високи почетни трошкови - Захтијева велики број искусних професионалаца - Избор пројеката је важан - Компликован начин рјешавања проблема - Захтијева правни оквир ЈПП - Може створити потенцијалне обавезе - Корпоративно управљање - Најзначајнији фактори ризика неуспјешне имплементације ЈПП-а: <ul style="list-style-type: none"> ● политички ризици ● финансијски ризици ● тржишни ризици ● институционални ризици
ПРЕДНОСТИ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Осигурање свјежег приватног капитала - Бржа изградња инфраструктуре - Нижи трошкови градње уз смањивање трошкова током реализације пројекта - Јавном сектору се оставља простор да се више бави својим изворним функцијама које није могуће пренијети на приватни сектор - Ризик се оптимализује и алоцира - Виши квалитет услуга, пошто је њихова наплата везана за постизање унапријед одређених стандарда - Увођење конкуренције - Постизање веће ефикасности у односу на традиционалне методе обезбјеђења јавних услуга - Прихватање менаџерских пракси и искустава у јавном домену из приватног сектора - Увођење приватног капитала - Иновације - Убрзан привредни развој 	<ul style="list-style-type: none"> - Улагање у пројекте јавне инфраструктуре је сложено, скупо и захтијева ангажовање значајног капитала - Приватни сектор заснива оправданост улагања на висини приноса на уложена средства, што генерише ризик од неприхватања пројекта због недовољног интереса (ризик проналажења инвеститора) - Пошто је ЈПП прилично непознато подручје за стручну и ширу јавност, постоји ризик неразумијевања и лошег избора опција и примјене - Вријеме потребно за реализацију дуже траје јер израда документације и прибављање одређених сагласности дуже трају у односу на традиционалан модел финансирања - Недостатак поузданих података - Средства која обезбијеђује банкарски сектор постала су скупља - Финансијска криза је зауставила повољне услове позајмљивања новца и у приватном и у јавном сектору

Извор: Обрада аутора

Табела садржи многе факторе, околности и чињенице које дјелују, како позитивно тако и негативно (као подстицаји и као препреке) на

квалитетну и успјешну примјену модела ЈПП у РС. Многи од наведених фактора су дати као индикатори који упућују на стратешке и оперативне циљеве развоја појединих области инфраструктуре, како би се програми, акциони

планови и остале активности усмјериле на спровођење (законска рјешења, уредбе) а изнад свега политика и пракса могли да се прилагоде чињеницама које су набројане у SWOT анализи. Емпиријска истраживања која би потврдила да је ЈПП повољнији облик производње јавних добара нису учињена те су зато нужна и потребна даљња истраживања о исплативости јавно-приватног партнерства у односу на традиционални модел испоруке јавних добара.

5. СТВАРАЊЕ УСЛОВА ЗА ПРИМЈЕНУ МОДЕЛА ЈПП У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Свима је јасно да јавни сектор мора поправити своју стварну и очекивану функцију како би довео до раста повјерења и задовољства грађана – а самим тим и њихове подршке. Без ове подршке грађани предузимају мјере тако што су позивање на смањење или укидање одређених пореза и гласање за кандидате који обећавају промјене или елиминацију одређених установа (Kotler F. and Li N, 2007). Примјена маркетинг концепта (Тосић 2012, 223). и маркетиншких функција у јавним институцијама постаје најбоља платформа за планирање у јавној институцији која жели испунити потребе грађана и испоручити стварну вриједност. Потребно је створити резултате које циљно тржиште односно корисници јавних услуга цијене. У приватном сектору изрази који се најчешће употребљавају и представљају маркетиншку формулу су: задовољство клијената и стварање вриједности за исте. У јавном сектору ова формула гласи: задовољство грађана и стварање вриједности за грађане. За успјешно развијање јавно-приватног партнерства неопходно је да све стране које су тангиране њиме буду на адекватан начин укључене у процес и да јасно препознају могућности боље и квалитетније реализације сопствених интереса него што би то било могуће кроз алтернативне институционалне аранжмане (Compton 2006, 417). ЈПП се може успешно реализовати само уколико су циљеви кључних актера међусобно компатибилни. У случају ЈПП-а то би подразумевало одговарајући ниво квалитета услуга по прихватљивим цијенама и са „разумним“ нивоима повраћаја сређстава (Bothmann 2006, 16). Поред тога, циљеви треба да буду прихватљиви за све стране које су у процес укључене. Међутим, компатибилност циљева јесте неопходан, али не и довољан услов, како би се о јавно-приватном партнерству могло размишљати. Наиме, поред

компатибилности циљева, постоје предуслови без којих нема успјешног јавно-приватног партнерства. У питању је правно, административно, политичко и социјално окружење које подржава процес развоја партнерства и постизања циљева. Веома је значајно да власти дају гаранције приватним партнерима да политички фактори неће довести до прекидања уговореног партнерства. С друге стране, неопходно је да се развије механизам који би осигурао да организација која пружа услугу, било да се ради о организацији из јавног или приватног сектора, буде одговорна према својим корисницима (Wiesmeth 2008.). У циљу повећања примјене модела ЈПП, Влада Републике Српске примјењује централизовано праћење пројеката ЈПП, унапређује анализу ризика, предлаже пројекте и области за јавни сектор, активније се укључује у међународне пројекте и подиже ниво свијести јавности и привредних субјеката. Акционим планом Републике Српске планирано је стварање услова за примјену модела ЈПП у Републици Српској, као мјере за остваривање приоритетног циља, привлачење страних директних инвестиција.

Табела 5.1. Стварање услова за ЈПП у Републици Српској

Активност	Очекивани резултат активности	Носилац активности
Израда смјерница за ЈПП	Давање смјерница, прије свега јавном сектору, које све радње треба предузети и које поступке је потребно спровести да би се пројекат ЈПП квалитетно припремио и успјешно спровео у складу са Законом о ЈПП у РС и Уредбом о постреализацији пројекта ЈПП у РС.	Министарство финансија РС
Доношење правилника о садржају и начину вођења регистра ЈПП	Успостава регистра као основног извора информација о свим значајним уговорима о ЈПП и јединствене електронске евиденције свих уговора о ЈПП закључених на подручју РС	Министарство финансија РС
Спровођење кампање подизања свијести и ширења	Информисање шире јавности и заинтересованих странака о концепту ЈПП, основним	Министарство финансија РС

информација о ЈПП	појмовима и деф. Његовој сврси, очекиваним резултатима, те процесима и механизмима	
Јачање капацитета јавног сектора	Развијање капацитета јавног сектора за покретање, примјену, имплементацију, надгледање и процјену ЈПП пројекта	Министарство финансија РС
Интензивирати активности на управљању јавним добрима општина (туристичким локалитетима)	Пројекти сарадње јавног и приватног сектора у области пружања јавних услуга и управљања туристичком инфраструктуром.	Министарство трговине и туризма РС

Извор: Стратегија развоја Босне и Херцеговине

Као што видимо у табели 5.1. наведене су активности за стварање услова за примјену модела ЈПП у Републици Српској. Али нема довољно пројеката у току, а ни закључених уговора о ЈПП у РС. Затварање или успоравање пројеката ЈПП-а у РС првенствено су узроковала два фактора:

- Средства која обезбјеђује банкарски сектор постала су скупља;
- Финансијска криза је зауставила повољније услове позајмљивања новца и у приватном и у јавном сектору.

Поред ових фактора присутне су политичке и институционалне препреке и оскудна и недовољно позната пракса и препуштеност пројеката ЈПП-а иницијативана потенцијалних партнера.

6. УСПЈЕШНО РЕАЛИЗОВАНИ ПРОЈЕКТИ МОДЕЛА ЈПП НА ИНФРАСТРУКТУРНИМ ОБЈЕКТИМА У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ

Успјешно одабран модел јавно-приватног партнерства је онај код кога је извршена дистрибуција обавеза, одговорности и ризика према оном субјекту који њиме може најефикасније управљати. Влади сектор који анализира могућности за провођење ЈПП-а треба да размотри техничку, финансијску, економску и правну изводљивост пројекта уз усаглашавање циљева јавног сектора са приватним сектором. Влада РС одредила се

за улагање у јавне инвестиције: енергетски сектор, пољопривреду, изградњу путева. Кориштењем домаћих природних ресурса стварају се услови за повећање стопе привредног раста.

Успјешно реализовани пројекти / и пројекти у току:

1. Пројекат изградње воденог парка „Aquana“ у Бања Луци;
2. Пројекат изградње „Каменграда“ – Андрићевог града у општини Вишеград;
3. Пројекти у сектору здравства:
 - Изграђена су четири модерна центра за хемодијализу у: Бања Луци, Бијељини, Лакташима и Источно Сарајеву.
 - У оквиру Клиничког центра Бања Лука изграђен је Центар за радиотерапију чиме је омогућено лијечење пацијената с малигним болестима у Републици Српској.

Према подацима из елабората о Економској оправданости, Фонд здравственог осигурања РС би требао да оствари уштеде на трошковима за најмање 6,5%. Приватни партнер „Euromedic International“ ће услуге наплаћивати по нижој цијени од оне коју наплаћују здравствене установе у Србији за 6,5% у односу на важеће цијене. У односу на Хрватску, цијене услуга радиотерапије биле би ниже за чак 29%. Значајно је истаћи да модел ЈПП у здравству пружа задовољство пацијената у квалитетним услугама, продужава се радна способност пацијената, а смањује стопа смртности.

Приватни партнер свој интерес има у дужини периода на који је јавни партнер склапа уговор, а не у високој цијени пружања услуга.

7. ПРОБЛЕМИ У РЕАЛИЗАЦИЈИ ПРОЈЕКТА ЈАВНО-ПРИВАТНОГ ПАРТНЕРСТВА У РС-У

Бројни су проблеми у примјени Закона о јавно-приватном партнерству у Републици Српској (РС), започети пројекти по том моделу су на чекању, док се од неких и одустало (ФЕНА 2013). Осим промоције самог концепта, потребна је и свеобухватна интервенција у изградњи институција и капацитета, осигуравање техничке помоћи и експертизе у различитим елементима јавно-приватног партнерства, побољшањем законског и регулативног оквира и стварањем пословног окружења за овај модел, наводи се у информацији Владе РС-а коју је разматрао парламент републике Српске 2013. године.

На основу извршене економске анализе, Влада РС-а није сагласна с предложеним моделом реализације пројекта јавно-приватног партнерства за изградњу спортске дворане у Добоју, те је оставила могућност том граду да сходно Закону о облигационим односима покуша извршити реализацију пројекта.

Иако су прошле двије године није почела ни реализација пројекта „Изградња и опремања центра за кардиохирургију“ у Слатини код Бање Луке, а још је у преговорима и пројекат јавно-приватног партнерства за „Изградњу и опремање Центра за дијализу у Требињу“.

Анализе које је извршио „Deloitte Centar Europe Limited“ показују да пројектовани проток саобраћаја за аутопут Добој-Вукосавље није довољан да надокнади трошкове финансирања, одржавања, изградње и управљања на тој дионици и да она, као самостална инвестиција, „није оправдана“.

Предузеће „Аутопутеви РС“ објавило је још у августу 2012. јавни позив за реализацију пројекта јавно-приватног партнерства за аутопут Добој- Вукосавље, који пролази кроз РС и који би требало да буде дио вропског коридора 5-Ц.

Овај пројект се односи на финансирање, пројектовање, изградњу, управљање и одржавање до 46,6 километара новог аутопута са четири траке од Добоја (граница с Федерацијом БиХ) до Вукосавља (граница с Федерацијом БиХ).

Да предвиђени пројект и није исплатив и морат ће се издвајати додатна средства, признаје се и у Владиној информацији о јавно-приватном партнерству у РС-у и прецизира да извршене анализе показују да пројектовани проток саобраћаја за дионицу Добој-Вукосавље није довољан да надокнади трошкове финансирања, одржавања, изградње и управљања на предметној дионици, те да повећање дужине трајања уговора неће бити видно од приватних партнера као довољна компензација, да прихвате ризик протока саобраћаја.

Приједлогом пројекта предложено је да јавни партнер на себе преузме ризик потражње, што у конкретном случају значи да би плаћања приватном партнеру била гарантована од Владе РС-а и то на начин да се приходи остварени по другим дионицама аутопутева (Бања Лука-Градишка, Бања Лука-Прњавор, Прњавор-Добој), као и приходи из акцизе нафтних деривата уплаћују на намјенски рачун.

У Владиној информацији се прецизира да модел јавно-приватног партнерства често кочи

непотпуна документација, захтјеви да Министарство финансија даје издвојене сагласности на студије или предстудије економске оправданости без осталих обавезних елеманата, али, између осталог, и захтјеви за јавно-приватним партнерствима која укључују избор партнера директним споразумом.

ЗАКЉУЧАК

Економска криза, недостатак средстава за несметано пуњење буџета у великој мјери отежава бржи раст и технолошки развој. Спровођење и реализација развојних пројеката локалних самоуправа Републике Српске, кроз ЈПП није могуће без директног учешћа свих релевантних институција јавног сектора, приватног сектора, размјене искустава и едукацију.

У мјерама Економске политике Републике Српске за 2015. годину очекују се значајна улагања у енергетски сектор, али и наставак изградње значајних инфраструктурних пројеката.

Пројекат подршке привреди и новом запошљавању у Републици Српској, кога подржава и пословна заједница и финансијски сектор, биће настављен и у 2015. години. Наставиће се са реализацијом домаћих, друштвених, економских и осталих развојно орјентисаних пројеката.

Опредјељења у Републици Српској су да се настави са реализацијом постојећих започетих нових инфраструктурних пројеката, за додјелу концесије за изградњу, кориштење и одржавање ауто-пута на дионици Гламочани – Бања Лука – Мркоњић Град – Млиниште. Наставак преговора за ЈПП за ауто-пут Добој – Вукосавље на коридору Vc и других пројеката у здравству, пољопривреди, туризму и образовању.

Истраживањем кроз наведене примјере ЈПП у овом раду као што су:

- Пројекат изградње воденог парка „“ у Бања Луци и
- Пројекат изградње „Каменграда“ – Андрићевог града у Вишеграду, можемо закључити да квалитетна примјена модела ЈПП доприноси бољем регионалном развоју РС.
- Примјена модела ЈПП у здравству (кроз примјене изградње шест центара за хемодијализу у РС и Центра за радиотерапију у Бања Луци) показује колики је значај примјене модела у

пружању квалитетних медицинских услуга. Захваљујући новцу приватног партнера, пацијентима је обезбијеђен европски стандард лијечења, а нису кориштена средства јавног сектора.

Модел ЈПП још увијек није довољно искориштен у финансирању инфраструктурних пројеката у РС. Пројекат инфраструктуре изискује велика финансијска средства, која није једноставно осигурати од ограниченог јавног буџета. Зато је потребно водити рачуна о стварним потребама и приоритетима за финансирање и примијенити позитивна искуства примјене модела ЈПП земаља у окружењу.

ЈПП у РС требало би искористити за побољшавање квалитета здравствених, образовних и комуналних услуга, као и за изградњу саобраћајница и енергетских постројења, који доприносе повећању конкурентности РС, и чине основу за квалитетне интеграције регионалног и европског нивоа.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Bailey N. 1994. *Towards a research agenda for public-private partnership in the 1990's*, Local Economy
- [2] Bettignies J-E and Ross, T.W. 2004. *The Economics of public-Private Partnerships*, Sauder School of Business, University of British Columbia, Canadian Public Policy
- [3] Bothmann, F. R, Kemdlmaier, A. Koffeman, K. Mandel and S. Wallbank, Artery, 2006, *A Guidebook for Riverside Regeneration*, New York: Springer AG
- [4] Compton, V., Brown, J. B., M. Hicks, and Penniman, P., 2006. „*Role of Public-Private Partnership in Restoration - A Case Study*“, In *The Longleaf Pine Ecosystem Ecology, Silviculture, and Restoration*, edited by Jose, S. Eric J.J and D T Miller, 413-429 New York: Springer
- [5] Kotler F. and Li N. 2007. *Маркетинг у јавном сектору – пут до боље изведбе*, Загреб: МАТЕ д.о.о.
- [6] Osborne S. 2000. *Public-Private Partnership: Theory and Practice in International Perspective*, London: Routledge
- [7] Wiesmeth, H. 2008, *Investment Opportunities in Waste Management through the Private Finance Initiative*, Investment Research and Analysis Journal Vol. 3:1-13
<http://www.easwmc.org/download/postcon17Hans%20Wiesmeth.pdf>
- [8] Влада Републике Српске Стратегија развоја Босне и Херцеговине – Акциони план Републике Српске
- [9] Вуковић В. 2014. *Примјена модела јавно-приватног партнерства у Републици Српској*, Бања Лука: Анали пословне економије 10:142-9
- [10] Јуричић Д. 2008. *Економија јавно-приватног партнерства*, Zagreb: Економски преглед 59:452-16
- [11] Народна Скупштина РС 2014. „*Економска политика Републике Српске за 2014. годину*“ приступ 24.12.2014
<http://www.narodnaskupstinars.net/upload/documents/lat/ostalaakta/Ekonomiska%20politika%20RS%20za%202014.%20godinu.pdf>
- [12] Стиглић, Ј. 2008. *Економија јавног сектора*, Београд: ЦИД Економског факултета
- [13] Ћосић Љ. 2012. *Маркетиника функција у развоју приватног партнерства*, Пале: Збирка радова економског факултета 6:215-14, doi:10.7251/ZREFIS1206215C
- [14] ФЕНА 2013. „Проблеми у реализацији пројеката јавно приватног партнерства у РС“ приступ 24.12.2014. у 11.35
www.ekapija.ba/Vijesti/kapital/problemi-u-realizaciji-projekta-javno-privatnog-partnerstva-u-RS-u/10979

Интернет извори:

- www.mfin.gov.rs
- www.srbija.gov.rs
- www.politika.rs
- www.ekapija.ba